

Sygn. akt: I C 98/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Zdzisława Pabis-Rydel
Protokolant:	sekr. sądowy Gabriela Jordanek

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2014 r. w Bielsku-Białej

na rozprawie

sprawy z powództwa **T. C.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego w C., Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w C., Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego W.-M.**

o **zapłatę**

1. oddała powództwo,
2. zasądza od powoda T. C. na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa koszty procesu w kwocie 3.600 zł /trzy tysiące sześćset złotych/,
3. przyznaje adwokatowi J. B. – Kancelaria Adwokacka w C. ul. (...) - wynagrodzenie w kwocie 3.720 zł plus 23 % VAT tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, którą to należność wypłacić należy ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej.

Przewodniczący:

I C 98/13

UZASADNIENIE

Powód T. C. wniósł pozew, w którym domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa – Dyrektora Zakładu Karnego w C., Dyrektora Zakładu Karnego w C. i Dyrektora Aresztu Śledczego w W. – M. kwoty 40.000 zł oraz przyznania kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że odbywał karę pozbawienia wolności w w/w jednostkach w złych warunkach, które naruszały jego dobra osobiste. W celach panowało przeludnienie, brak było należytego wyposażenia cel, brakowało ciepłej wody, środków czystości, cele nie były należycie ogrzewane, nie działała wentylacja. Więźniowie byli źle traktowani, źle było wyżywienie i opieka lekarska, powód nie mógł korzystać z zajęć kulturalno – oświatowych.

Nadto w czasie odbywania kary pozbawienia wolności powód został zarażony wirusem HCV, w związku z tym rozszerzył żądanie pozwu do kwoty 80.000 zł – k. 227, a sprawa została przekazana do rozpoznania Sądowi Okręgowemu – k. 230.

Zakład Karny w C. wniósł o oddalenie powództwa i przyznanie kosztów procesu – k. 31.

Podał, iż powód przebywał w tej jednostce od dnia 8 maja 2008 r. do dnia 5 grudnia 2008 r. Istotnie w roku 2008 w jednostce tej utrzymywało się przeludnienie, zakład karny nie był w stanie zapewnić powierzchni celi wynoszącej 3 m² na osobę, jednakże o fakcie tym każdorazowo powiadamiany był sędzia penitencjarny.

Poza tą jedną okolicznością strona pozwana podniosła, iż cele były należycie wyposażone, z wydzielonymi kącikami sanitarnymi, obiekt był właściwie ogrzewany i wentylowany, więźniowie mieli możliwość korzystania z zajęć k-o, spędzania czasu poza celą, zaś ilość środków higienicznych była zgodna z regulaminem. Zakład zapewniał skazanym odpowiednią opiekę medyczną, z której więźniowie korzystali.

Zakład Karny w C. wniósł o oddalenie powództwa i przyznanie kosztów procesu – k. 75.

Pozwany ten podał, że jeżeli chodzi o okres do 2008 r. to obowiązujące przepisy nie obligowały administracji jednostki penitencjarnej do prowadzenia ewidencji zakwaterowania w poszczególnych celach mieszkalnych. Okresowo powód nie miał zapewnionej normy 3 m² powierzchni na osobę, jednakże sytuacja ta uległa zdecydowanej poprawie poczynając od roku 2010. Od tego czasu norma powierzchni na osobę była przestrzegana, a niejednokrotnie przekraczana z korzyścią dla skazanych.

Cele były właściwie wyposażone, a powód mógł korzystać ze wszystkich praw przysługujących więźniom.

Także opieka lekarska nad powodem została właściwie zorganizowana. Powód miał dostęp do badań, leków, konsultacji lekarzy specjalistów i z tych praw korzystał.

Co do pozwanego Aresztu Śledczego w W. to w jego imieniu Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa także wniosła o oddalenie powództwa i przyznanie kosztów procesu – k. 250.

Nie wykluczyła, iż w okresie od dnia 28 listopada 2008 r. do dnia 18 lutego 2009 r. powód mógł przebywać w celach przeludnionych. Poza tym przestrzegane były wszystkie inne prawa pozwanych dotyczące wyposażenia cel, żywienia, zajęć k-o, czy też korzystania ze służby zdrowia.

Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej wyrokiem z dnia 18 lipca 2012 r. powództwo oddalił – k. 308.

Na skutek apelacji powoda Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania z zaleceniem przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości – k. 347.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd ustalił co następuje:

- odnośnie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w C.:

Powód przebywał w ZK w C. od dnia 8 maja 2008 r. do dnia 5 grudnia 2008 r.

Został zakwaterowany w pawilonie mieszkalnym (...) w celi nr (...). Była to cela czteroosobowa, przebywało w niej 6 skazanych.

Osadzenie skazanych w celach, gdzie powierzchnia mieszkalna wynosiła mniej niż 3 m² na osobę odbywała się zawsze na czas oznaczony na podstawie zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego.

Zawsze też o powyższym fakcie informowany był sędzia penitencjarny.

Dowód : zarządzenia i zawiadomienia (k. 422 – 433).

Cele były właściwie wyposażone w sprzęt, posiadały wydzielone kąpki sanitarne, był dostęp do ciepłej wody, było właściwe ogrzewanie i wentylacja, a także właściwe oświetlenie. Więźniowie mieli dostęp do zajęć k-o, biblioteki i świetlicy. Organizacja Zakładu Kranego była zgodna z obowiązującymi przepisami i regulaminem.

Dowód : zeznania świadków W. D., D. M. i D. K. (k. 272 – 274).

Nadto Zakład Karny w C. był wizytowany przez sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w L. w listopadzie 2008 r.

Przedmiotem wizytacji była działalność Zakładu, w tym także działalność resocjalizacyjna, warunki bytowe skazanych, działalność kulturalno – oświatowa i sportowa, praktyki religijne.

Z ustaleń wizytacji wynika, iż jednostka funkcjonowała prawidłowo, a jedynie winna zintensyfikować działania w zakresie zatrudnienia skazanych.

Dowód : protokół wizytacji (k. 45 – 62).

- odnośnie pobytu powoda w Areszcie Śledczym W. – M.:

Powód przebywał w tej jednostce w okresie od dnia 28 listopada 2008 r. do dnia 1 grudnia 2008 r. na Oddziale Szpitalnym, a następnie do dnia 18 lutego 2009 r.

Dowód : wykaz cel (k. 439).

Osadzenie skazanych przy przekroczeniu normy 3 m² na osobę odbywało się każdorazowo na podstawie decyzji Dyrektora Aresztu Śledczego o czym informowany był sędzia penitencjarny.

Cele były właściwie urządzone i wyposażone. Warunki pobytu więźniów, jeżeli chodzi o wyżywienie, środki czystości, dostęp do zajęć k-o były zgodne z obowiązującymi przepisami i regulaminem.

Dowód : zaświadczenia i notatki służbowe (k. 255 – 257).

- odnośnie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w C.;

Powód przebywał w Zakładzie Karnym w C. od dnia 27 marca 2007 r. z przerwami do dnia 19 lipca 2011 r.

Za okres od dnia 3 marca 2007 r. do dnia 16 października 2007 r. brak jest ewidencji zakwaterowania pozwanych.

Obowiązujące przepisy nie nakładały na Zakład Karny prowadzenia takiego wykazu.

Z załączonego do akt sprawy wykazu wynika, że poczynając od października 2007 r. do dnia 2 sierpnia 2010 r. powód okresowo nie miał zapewnionej normy 3 m² powierzchni na osobę, jednakże w tym czasie były też okresy, że norma ta była przekroczona z korzyścią dla skazanych.

Poczynając zaś od dnia 2 sierpnia 2010 r. norma ta jest już przestrzegana, a nawet przekraczana z korzyścią dla osadzonych.

O fakcie przekroczenia normy zaludnienia 3 m² na osobę informowany był zawsze sędzia penitencjarny.

Dowód : wykaz i zestawienie cel (k. 92 – 103), zawiadomienie Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej (k. 105 – 117).

W celach zapewnione były odpowiednie warunki sanitarne i higieniczne. Skazani mogli korzystać z zajęć k-o, środki czystości były wydawane w odpowiedniej ilości, wyżywienie było zgodne z obowiązującymi normami, cele były ogrzewane, oświetlone i wentylowane.

Z racji stanu zdrowia powód został zakwalifikowany do korzystania z diety i z diety tej korzystał.

Także opieka medyczna nad powodem była zagwarantowana na właściwym poziomie.

Powód nie przestrzegał regulaminu więziennego, dokonywał samouszkodzeń, odmawiał dokończenia nauki w zakresie szkoły podstawowej, był wielokrotnie konsultowany przez psychologa, psychiatrę, wymagał wzmożonego dozoru penitencjarno-ochronnego.

Dowód : oceny psychologa i notatki (kl. 174 oraz k. 133-162).

- odnośnie stanu zdrowia powoda, opieki medycznej i zarażenia wirusem HCV:

W okresie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w W. co miało miejsce od listopada 2008 r. przeprowadzone badanie wykazało obecność wirusowego zapalenia wątroby typu C.

Dowód : informacja (k. 439).

Z dokumentacji medycznej powoda wynika, iż przy przyjęciu do ZK w C. w dniu 30 listopada 2006 r. podał on, iż wykonywał tatuaże – ostatni dwa miesiące wcześniej.

Nadto z dokumentacji tej wynika, iż w dniu 25 kwietnia 2007 r. powód dokonał samouszkodzenia – pociął się żyłką na lewym przedramieniu, były liczne, płytkie, równoległe nacięcia. Na ranę założono opatrunek.

W dniu 3 kwietnia 2008 r. powód połknął pręt metalowy, zorganizowano konwój do Szpitala (...).

W dokumentacji odnotowano także, iż powód połknął ciało obce w trakcie pobytu w Areszcie Śledczym w W., nie wyraził zgody na zabieg operacyjny.

W trakcie swojego przesłuchania powód podał, iż liczne tatuaże, które posiada wykonywane były zawsze w czasie pobytu w zakładzie poprawczym lub zakładzie karnym.

Od chwili stwierdzenia u powoda zakażenia wirusem HCV pozostaje on pod stałą opieką medyczną lekarza internisty, lekarza chorób zakaźnych.

Ma z dużą częstotliwością wykonywane badania dodatkowe z zakresu morfologii, biochemii i immunochemii.

Był konsultowany przez lekarza hepatologa, chirurga i psychiatrę, miał wykonywaną tomografię komputerową głowy.

Powód ma ordynowane leki, które są mu przydzielane, korzysta z diety.

Dowód : dokumentacja medyczna powoda (k. 175 i k. 304), przesłuchanie powoda (k. 403 – 404).

W tym stanie rzeczy zważył Sąd co następuje:

Biorąc pod uwagę okres objęty żądaniem pozwu to jest od marca 2007 r. stwierdzić należy, że powód do czerwca 2009 r. przebywał okresowo w celach, gdzie norma 3 m² powierzchni na osobę nie była zachowana.

Poczynając zaś od sierpnia 2010 r. norma 3 m² powierzchni na osobę była zawsze przestrzegana, niejednokrotnie powód przebywał nawet w korzystniejszych warunkach niż przewidziana norma.

Jednoznacznie wynika to z przedłożonego przez pozwanych wykazu cel.

Norma niższa niż 3 m² na osobę była niezgodna z art. 110 § 2 kkw, który mówi, iż powierzchnia mieszkalna w celi przypadająca na skazanego wynosi nie mniej niż 3 m² powierzchni. Jednakże w każdym przypadku Dyrektor każdego z pozwanych zakładów karnych stosownie do art. 248 kkw wydawał decyzję o umieszczeniu osadzonych na czas określony w warunkach, w których powierzchnia celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². O podjęciu takiej decyzji zawiadamiany był także sędzia penitencjarny.

Art. 248 § 1 kkw wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 czerwca 2008 r. SK 25/07 został uznany za niezgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Trybunał konstytucyjny jednak postanowił odroczyć termin utraty mocy obowiązującej art. 248 kkw do dnia 5 grudnia 2009 r. Wzięto bowiem pod uwagę sytuację faktyczną w polskim więziennictwie, to jest permanentne przeludnienie w zakładach karnych, brak miejsc do odbywania kary pozbawienia wolności.

Nadto Dyrektor zakładu karnego nie miał prawa w tym czasie odmówić przyjmowania do zakładu kierowanych przez sądy kolejnych osób do odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowanych.

Poza okresowym umieszczeniem powoda w celi mniejszej niż 3 m² powierzchni na osobę pozostałe warunki pobytu we wszystkich pozwanych Zakładach Karnych nie budzą żadnych zastrzeżeń.

Zgromadzony materiał dowodowy wykazał, że cele były właściwie urządzone, wyposażone, więźniowie mieli dostęp do ciepłej wody, do zajęć kulturalno – oświatowych, cele były właściwie ogrzewane, oświetlone i wentylowane.

Co się tyczy Zakładu Karnego w C. to w roku 2007 został tam przeprowadzony remont generalny, który zdecydowanie poprawił warunki pobytu więźniów.

Sytuacja bytowa więźniów była przedmiotem wizytacji sędziego penitencjarnego, okresowego odbywały się kontrole (...) które nie stwierdzały żadnych uchybień i które stanowią wiarygodny materiał dowodowy w sprawie i nie mogą być podważone tylko poprzez odmienne zeznania powoda.

Poza niedogodnościami wynikającymi z pobytu w celach przeludnionych pozwane Zakłady zapewniały skazanym zajęcia świetlicowe, oświatowe, możliwość korzystania z prasy, telewizji, praktyk religijnych, co w sposób nie budzący wątpliwości także wynika z przeprowadzonych okresowych wizytacji i kontroli Zakładów Karnych.

Należy podkreślić, iż odbywanie kary pozbawienia wolności zawsze wiąże się z pewnego rodzaju dyskomfortem, który jest elementem kary pozbawienia wolności i z którym powód popełniając kolejne przestępstwa winien się liczyć. Oczekiwania powoda, że warunki w więzieniu będą porównywalne z miejscem zamieszkania czy też hotelem lepszej kategorii są nieuzasadnione.

Jedyną okolicznością, którą można uznać za naruszenie dóbr osobistych powoda to jego okresowy pobyt w przeludnionych celach.

Jednakże nawet w sytuacji, gdy dochodzi do naruszenia dóbr osobistych sąd nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia w każdym przypadku naruszenia tych dóbr. Decyzja o zasądzeniu zadośćuczynienia powinna być poprzedzona zbadaniem nasilenia złej woli naruszydiciela i celowości zastosowanego środka (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 r. OSN P 2007/7/101).

W tym miejscu przywołać należy orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. ETPC Orchowski przeciwko Polsce 17885/04), z którego wynika, że powierzchnia celi przysługująca osadzonemu nie jest samoistną i wystarczającą przesłanką do uznania, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Przepis ten stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Należy zatem ocenić warunki pozbawienia wolności przez kryterium tzw.

kumulatywnej oceny, biorąc pod uwagę nie tylko małą powierzchnię cel, ale i warunki sanitarne, dostęp do wentylacji, światła, powietrza, ogrzewania, ilości czasu spędzanego poza celą, udział w zajęciach oświatowych czy rekreacyjnych.

Środki pozbawiające osoby wolności mogą często pociągać za sobą nieuchronny element cierpienia i poniżenia. Tylko jeżeli wykraczają one poza nieuchronny element cierpienia i poniżenia związanego z daną formą zgodnego z prawem karania, można mówić o poniżającym i niehumanitarnym traktowaniu.

Podobnie rozstrzygnął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2007 r. sygn. V CSK 431/06.

Taka sytuacja w przypadku powoda jednak nie zachodzi, brak jest podstaw do przyznania powodowi jakiegokolwiek zadośćuczynienia.

Co do zakażenia powoda wirusem HCV to brak jest podstaw do przyjęcia, iż winę za ten stan rzeczy ponosi którykolwiek z zakładów karnych, w którym powód przebywał, a w szczególności Zakład Karny w C..

Powód sam podał, że tatuaże wykonywał zawsze w warunkach zakładu karnego. Ostatni tatuaż na 2 miesiące przed datą 30 listopada 2006 r.

Ta informacja podana przez powoda przy przyjęciu do zakładu karnego jest wiarygodna. Wprawdzie powód w trakcie przesłuchania tej okoliczności zaprzeczył co w ocenie Sądu ma związek z niniejszym procesem.

W kwietniu 2007 r. powód dokonał samouszkodzenia.

W jednym i drugim przypadku trudno mówić o sterylnym sprzęcie użytym w tym celu, a zatem te przypadki stanowiły prostą drogę do zakażenia wirusem HCV.

Infekcja HCV jest zwykle skąpoobjawowa i trwa latami, początkowo nie daje żadnych objawów. Nosiciele wirusa żyją latami w nieświadomości zakażenia. HCV przenosi się podczas kontaktu krwi własnej z krwią nosiciela. Wirus może być przeniesiony w trakcie zabiegów medycznych, ale także nie medycznych jak wykonanie tatuażu czy przyjmowanie narkotyków.

Samo zaś przebywanie z zakażonymi na HIV czy HCV nie stanowi źródła zakażenia.

Skoro powód podejmował tak ryzykowane zachowania jak samouszkodzenia czy tatuaże to sam ponosi winę za ten stan rzeczy.

Od chwili stwierdzenia zakażenia HCV powód pozostaje pod stałą opieką medyczną, przyjmuje leki, ma dietę, są regularnie wykonywane badania dodatkowe, jest konsultowany przez lekarzy specjalistów i w tym zakresie żadnego zaniedbania stronie pozwanej przypisać nie można.

Nieuzasadnione są również zarzuty powoda co do niewłaściwego traktowania w zakładzie karnym.

Powód zachowywał się niezgodnie z regulaminem, korzystał z telefonu komórkowego, odmawiał zmiany celi, dokonywał samouszkodzeń, miał skłonność do agresji i autoagresji co musiało pociągać za sobą odpowiednie działania ze strony personelu służby więziennej.

Reasumując żądanie powoda ocenić należy jako całkowicie bezpodstawne i dlatego powództwo zostało oddalone.

Orzeczenie o kosztach procesu opiera się na przepisie art. 98 kpc.

Sąd przyznał również pełnomocnikowi powoda wynagrodzenie od Skarbu Państwa tytułem pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu mając również na uwadze zmianę tego Rozporządzenia z dnia 3 lutego 2012 r.

Przewodniczący: